

LIETUVOS NACIONALINĖ MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKA

2015 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2016 m. vasario 22 d.
Vilnius

I. STRATEGINIŲ POKYČIŲ ĮGYVENDINIMAS

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (toliau – Nacionalinė biblioteka) yra nacionalinė kultūros įstaiga, kaupianti, organizuojanti ir sauganti rašytinį Lietuvos kultūros paveldą, formuojanti Lietuvos mokslui, švietimui, kultūrai ir ūkiui aktualių Lietuvos ir užsienio dokumentų fondą bei teikianti informacinio aprūpinimo paslaugas visuomenei. **Nacionalinės bibliotekos misija** – užtikrinti Lietuvos žinių visuomenės poreikių dokumentinei ir skaitmeninei informacijai patenkinimą.

NACIONALINĖS BIBLIOTEKOS VEIKLOS PRIORITETAI 2015 M. IR JŲ ĮGYVENDINIMAS

VP-01. Prieigos prie informacijos išteklių ir kultūros paveldo gerinimas visiems informacijos vartotojams per paslaugų viešinimą ir plėtrą.

Svarbiausi planuoti darbai įgyvendinant šį prioritetą:

- parengti Nacionalinės bibliotekos fondų formavimo strategiją;
- parengti valstybinės bibliografijos ir spaudos statistikos leidinių atnaujinimo programą;
- kurti ir viešinti e. leidinių skolinimo, vieningos visatekstės paieškos, vieningos paieškos duomenų bazėse paslaugas;
- atlikti Nacionalinės bibliotekos viešųjų paslaugų vartotojų pasitenkinimo tyrimus

Rengiant Nacionalinės bibliotekos fondų formavimo strategiją, kurios tikslas – apibrėžti bibliotekos informacijos išteklių fondo sudarymo principus, prioritetus, sudėtį bei jo valdymą, parengtos Nacionalinės bibliotekos išteklių formavimo gairės; atnaujinant vartotojų aptarnavimo skaityklose modelį po pagrindinio pastato rekonstrukcijos, patikslinti skaityklų atvirųjų fondų formavimą reglamentuojančių dokumentų projektai.

Skatinant nacionalinės bibliografijos ir spaudos statistikos duomenų bazių panaudą tyrėjams ir leidėjams, parengta valstybinės bibliografijos ir spaudos statistikos leidinių atnaujinimo programa, kurioje numatytas valstybinių bibliografijos rodyklių „Bibliografijos žinios. Knygos“ ir „Bibliografijos žinios. Serialiniai leidiniai“ papildymas e. versijomis, valstybinės bibliografijos rodyklės „Bibliografijos žinios. Garso ir vaizdo įrašai, elektroniniai ištekliai fizinėse laikmenose“ perkėlimas į e.versiją, naujų valstybinės bibliografijos rodyklių su išsamiais serialinių leidinių bibliografiniais aprašais, kuriuose būtų atspindima visa leidinio leidimo istorija, ir suregistruoti naujai pradėję eiti ir nebeleidžiami serialiniai leidiniai, e. versijų leidyba.

Suteikiant skaitytojams prieigą prie elektroninių leidinių, sukurta eilė naujų paslaugų, padidinsiu interaktyvių elektroninių viešųjų paslaugų portalo www.ibiblioteka.lt funkcionalumą: „Elektroninių leidinių skolinimosi skaityti paslauga“, „Intelektuali (semantinė) ir personalizuota leidinių paieška“, „Planuojamų išleisti elektroninių knygų dalių (fragmentų) peržiūros paslauga“. Jos pasiekiamos per vieningą prieigą ir naudojantis įvairiais įrenginiais (išmaniaisiais telefonais, personaliniais ar planšetiniais kompiuteriais, skaityklėmis). Portale taip pat sukurta speciali sritis leidėjams, leidžianti įkelti e.knygas ir informaciją apie jas, gauti statistinę e.knygų peržiūros ir skolinimosi informaciją.

www.ibiblioteka.lt funkcionalumo padidinimas suteikė paslaugų vartotojams patogesnę vieningą prieigą prie dalies bibliotekos katalogų, ir iš esmės augant virtualiųjų apsilankymų kataloguose skaičiui, 2015 metais jų srautas persiskirstė, sumažindamas apsilankymų per bibliotekos interneto

svetinę www.lnb.lt augimą. Paradoksalu, kad dėl to formaliai nepasiektas planuotas virtualių apsilankymų skaičiaus augimas lyginant su praėjusiais metais, pagal vertinimo kriterijaus apibrėžimą skaičiuotas pagal apsilankymus per www.lnb.lt.

Atlikti Nacionalinės bibliotekos viešųjų paslaugų vartotojų pasitenkinimo tyrimai parodė, kad Nacionalinės bibliotekos viešųjų paslaugų vartotojų pasitenkinimo indeksas pasiekė 77 proc. 2015 metais pradėti vykdyti platesni ir profesionalesni rinkodaros tyrimai, siekiant modernizuoti bibliotekos paslaugų vartotojų aptarnavimo sistemą, išnaudojant rekonstruoto Nacionalinės bibliotekos pastato infrastruktūros pokyčius.

VP-02. Valstybės, verslo ir mokslo institucijų aprūpinimo specializuota informacija plėtra

Svarbiausi planuoti darbai įgyvendinant šį prioritetą:

- parengti „Verslo ir intelektualinės nuosavybės centro“ galimybių studiją;
- organizuoti informacijos vartotojų-specialistų informacinio raštingumo ugdymo mokymus.

Atliktas kokybinis verslininkų ir laisvai samdomų specialistų tyrimas/studija dėl bibliotekų potencialo kurti erdves verslui ir laisvųjų profesijų atstovams. Pagal jo rezultatus parengta galimybių studija su rekomendacijomis. Rengiant Verslo ir intelektualinės nuosavybės centro koncepciją, išanalizuotos ir numatytos galimybės pasibaigus Nacionalinės bibliotekos pagrindinio pastato rekonstrukcijai į traukti paslaugas verslui į bendrą bibliotekos paslaugų sistemą.

Vartotojų-specialistų informacinio raštingumo ugdymui 2015 m. organizuoti individualūs (su galimybe iš anksto registruotis) mokymai šiomis temomis: „Informacijos paieška Nacionalinės bibliotekos informaciniuose ištekliuose“ ir „Informacijos paieška prenumeruojamose duomenų bazėse“. Individualūs mokymai buvo orientuoti į konkrečius mokymų dalyvių poreikius. Mokymus užsisakė ir gavo 32 vartotojai.

Toliau vystytas Nacionalinės bibliotekos bendradarbiavimas su valstybės institucijas aptarnaujančiomis Lietuvos ir užsienio organizacijomis tyrimų ir analitinių paslaugų srityse. Bendradarbiaujant Lietuvos, Latvijos ir Estijos nacionalinėms bibliotekoms sukurta tarptautinė darbo grupė, siekiant įvertinti naujų paslaugų šio regiono valstybės ir verslo institucijoms poreikį. 2015 m. pasirašytas Nacionalinės bibliotekos ir Vyriausybės kanceliarijos ketinimų protokolai, kuriame įtvirtintas partnerių susitarimas sudaryti gyventojams daugiau galimybių patogiai naudotis Vyriausybės kanceliarijos paslaugomis ir bibliotekose gauti informaciją jiems rūpimais klausimais; viešosiose bibliotekose, kaip bendruomenių centruose, stiprinti Vyriausybės politikos tęstinumą; bendradarbiauti, užtikrinant sprendimų priėmimo aprūpinimą analitine informacija. 2015 m. Nacionalinėje bibliotekoje įkurtas Informacijos analitikos skyrius, kuris naudodamasis mokslo institucijų ekspertų pagalba teiks tyrimų ir analitikos paslaugas Lietuvos respublikos valstybinėms įstaigoms bei verslo organizacijoms.

VEIKLOS EFEKTYVUMO DIDINIMO KRYPTYS 2015 M.

1. Sukurti naują Nacionalinės bibliotekos veiklos modelį.

Nacionalinės bibliotekos pagrindinio pastato atvėrimas vartotojams po rekonstrukcijos (vykusios 2009-2016 m.) tampa tam tikru atskaitos tašku Nacionalinės bibliotekos veiklos modelio atnaujinimui. 2015 m. buvo aktyviai vykdoma bibliotekos organizacinės struktūros transformacija lygia greta su veiklos procesų bei funkcijų analize, optimizavimu, procesų valdymo stiprinimu. Tai sudarė geresnes prielaidas veiklos modelio atnaujinimui, pirmiausia per paslaugų vartotojų ir bibliotekos lankytojų aptarnavimo modelio atnaujinimą, rekonstruoto pagrindinio pastato infrastruktūros modernizavimą.

2. Parengti perėjimo prie efektyvaus išteklių naudojimo programą.

Nacionalinės bibliotekos išteklių naudojimo efektyvumo didinimas 2015 metais labiausiai buvo orientuotas į organizacinės struktūros transformacijos, bibliotekos padalinių nuostatų, darbuotojų pareigybių aprašymų atnaujinimo poveikį efektyvesniam veiklos organizavimui. Įkūrus bibliotekoje Žmogiškųjų išteklių vystymo skyrių, atsirado galimybės profesionaliau formuoti personalo politiką, didinti žmogiškųjų išteklių potencialą. Pradėtas Nacionalinės bibliotekos darbuotojų kompetencijų modelio atnaujinimas. Parengta nauja Nacionalinės bibliotekos fondo formavimo strategija, leisianti optimizuoti informacijos išteklių formavimo procesus ir efektyviau naudoti išteklių formavimui skiriamas lėšas.

3. Rengti ir įgyvendinti Nacionalinės bibliotekos mokslinės veiklos vykdymo modelį.

Prielaidas Nacionalinės bibliotekos mokslinės veiklos modelio atnaujinimui sudarė Informacijos mokslų departamentas, kuriame sutelkta bibliotekos vykdoma tiriamoji veikla, įkūrimas Nacionalinėje bibliotekoje 2015 m. Aiškiau struktūrizuota tyrimų erdvė, išskiriant taikomuosius bibliotekų veiklos ir bibliotekininkystės (metodinį darbą, standartizavimą, bibliografinės apskaitos, terminijos vystymą), lituanistinius (skaitybos, dokumentų, kultūrologinius ir kt.), rinkodarinius tyrimus.

4. Kurti aktyvias rėmėjų ir partnerių paieškos strategijas, siekiant sustiprinti bibliotekų vaidmenį 2014–2020 m. nacionalinės pažangos programos kultūros prioritetų įgyvendinime.

Atnaujinant paslaugų vartotojų ir bibliotekos lankytojų aptarnavimo modelį bei planuojant paslaugų struktūros atnaujinimą, buvo akcentuojami tikslai, atitinkantys nacionalinės pažangos programos kultūros prioritetus – kultūrinio ir informacinio raštingumo didinimas, mokymosi visą gyvenimą skatinimas, visuomenės įtraukties didinimas ir pilietiškumo ugdymas, kūrybiškumo skatinimas. Paslaugų struktūros plėtrai vystyta ir išnaudota socialinė partnerystė su valstybinėmis ir nevyriausybinėmis organizacijomis, švietimo įstaigomis, leidėjais bei žiniasklaida. Didindami visuomenės įtrauktį, siekiame sukurti saugią, patikimą ir atvirą kultūrinę aplinką bibliotekoje. Siekiame padėti realizuoti šiuolaikinius visuomenės mokslo, kūrybos ir saviraiškos poreikius muzikos ir vizualiųjų menų srityje, projektuodami naujas sąlygas susipažinti ir naudotis pažangiomis muzikos ir vizualiųjų menų technologijomis, vystyti kūrybines kultūrinės veiklas.

II. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

STRATEGINIS TIKSLAS 01: Užtikrinti nacionalinio publikuoto ir rankraštinio kultūros paveldo kaupimą, saugojimą, aktualinimą ir sklaidą

Strateginis tikslas 2015 m. įgyvendintas toliau kaupiant, vykdant bibliografinę apskaitą, tiriant, saugant ir sudarant visuomenei galimybes pažinti publikuotą ir rankraštinį Lietuvos bei kitų šalių kultūros paveldą. Šios galimybės buvo realizuojamos per visuomenės informacinį aprūpinimą pasitelkiant tradicines ir plėtojant naujomis informacinėmis technologijomis grįstas elektronines, interaktyvias bibliotekos paslaugas, bei skatinant vartotojus aktyviau naudotis, kuriant ir skleidžiant skaitmenintą kultūros paveldo turinį.

Strateginio tikslo pasiekimas ir nauda visuomenei vertinami pagal šiuos efekto vertinimo kriterijus:

Vertinimo kriterijaus kodas	Efekto vertinimo kriterijaus pavadinimas	2015 metų efekto vertinimo kriterijaus reikšmė		Įvykdymo proc.
		Planuota	Įvykdyta	
E-01-01	Lietuvos publikuotų dokumentų archyvinio fondo surinkimo pilnumas (procentai)	83	88,0	106

Nacionalinėje bibliotekoje saugomas Lietuvos dokumentinis paveldas kaupiamas privalomojo egzemplioriaus pagrindu Nacionaliniame publikuotų dokumentų archyviniam fonde (NPDAF) Pradedant įgyvendinti naują Nacionalinės bibliotekos fondo formavimo strategiją, stiprinant bendradarbiavimą su leidėjų organizacijomis, vidutiniškai 4 proc. padidėjo Lietuvos publikuotų dokumentų archyvinio fondo surinkimo pilnumas, lyginant su praėjusiais metais.

Vertinimo kriterijaus kodas	Efekto vertinimo kriterijaus pavadinimas	2015 metų efekto vertinimo kriterijaus reikšmė		Įvykdymo proc.
		Planuota	Įvykdyta	
E-01-02	Skaitmeninio Lietuvos dokumentinio paveldo sklaida internetu (procentais)	91	97	107

Per metus į virtualią elektroninio paveldo informacinę sistemą VEPIS ir portalą www.epaveldas.lt įkelta 18 360 skaitmenintų dokumentų objektų. (iš jų 15 875 tūkst. pateikė Nacionalinė biblioteka). Iš viso portale iki 2015 m. pabaigos patalpinta 315,6 tūkst. objektų (iš jų 231 tūkst. pateikė Nacionalinė biblioteka).

Strateginio tikslo įgyvendinimui skirta programa „Visuomenės informacinis aprūpinimas“, kuri toliau aprašoma detaliau.

PROGRAMOS „VISUOMENĖS INFORMACINIS APRŪPINIMAS“ TIKSLAI

1 tikslas. Kaupiti, saugoti ir sudaryti visuomenei galimybes pažinti publikuotą ir rankraštinių Lietuvos bei kitų šalių kultūros paveldą

Nacionalinė biblioteka, iš viešosios informacijos rengėjų gaudama privalomąjį dokumentų egzempliorių, taip pat įsigydama aktualiausius dokumentus, kaupia dokumentinį Lietuvos kultūros paveldą ir užsienyje publikuotus lituanistinius bei kitus dokumentus. Sukauptų dokumentų bibliografiniai įrašai yra talpinami Nacionalinės bibliografijos duomenų banke, kuris yra valstybinės bibliografinės apskaitos apie šalies ir su Lietuva susijusių dokumentų sklaidos pagrindas. Spausdintų dokumentų ilgalaikis išsaugojimas užtikrinamas Nacionalinio publikuotų dokumentų archyvinio fondo (NPDAF) spaudos, vaizdo ir garso dokumentų archyvuose, vykdam NPDAF fondo leidinių būklės tyrimo programas ir dokumentinio paveldo restauravimo veiklas. Nacionalinė biblioteka taip pat kaupia ir saugo užsienyje publikuotus įvairių mokslo sričių dokumentus, atitinkančius valstybės informacinius poreikius, prioritetą teikdama humanitarinių ir socialinių mokslų sričių išliekamąją vertę turintiems dokumentams. Nacionalinė biblioteka kuria Lietuvos elektroninių išteklių archyvą. Nacionalinė biblioteka siekia dialogo tarp bibliotekų, kūrėjų ir leidėjų plėtojimo ir interesų derinimo, intelektinės nuosavybės piratavimo prevencijos, racionalių

sprendimų, technologinės, ekonominės ir socialinės pažangos galimybių išnaudojimo priartinant visuomenę prie Lietuvos ir kitų šalių kultūros paveldo.

Siekiant sukurti geresnes sąlygas šiam tikslui įgyvendinti, konsoliduoti Nacionalinės bibliotekos veiklas bei tobulinti procesų valdymą, pereiti prie efektyvesnio informacinių išteklių formavimo bei naudojimo, transformuojant Nacionalinės bibliotekos struktūrą įkurti Informacijos išteklių ir Informacijos mokslų departamentai.

Tikslui įgyvendinti numatytas 1 uždavinys: **Kaupti Lietuvos ir su Lietuva susijusį publikuotą kultūros paveldą, vykdyti jo bibliografinę apskaitą, sudaryti, kitų šalies mokslui, švietimui, kultūrai ir ūkiui reikalingų dokumentų fondą.**

Svarbiausi pasiekimai, vykdant šį uždavinį:

Nacionalinio publikuotų tradicinių dokumentų archyvinio fondo NPDAF Spaudos archyve gauta 14 947 fiz. vnt. 5 762 pavadinimų dokumentų, Vaizdo ir garso dokumentų archyve – 252 fiz. vnt. ir pavadinimų dokumentų. Užbaigus Spaudos archyvo dokumentų būklės tikrinimą (patikrinta 88,6 tūkst. spaudinių), nustatyti pagrindiniai dokumentų pažeidimai ir jų hierarchija, kuria remiantis organizuojamas tolimesnis spaudinių dezinfekavimas, konservavimas ir restauravimas. Atlikti NPDAF periodinių leidinių saugojimo aplankų rūgštingumo tyrimai ir parengtos rekomendacijos jiems keisti.

2015 m. gruodžio 31 d. Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (toliau NBDB) buvo 2 974 380 valstybinės einamosios, nacionalinės retrospektyviosios bei lituanikos bibliografinių įrašų, tarp jų 2 677 419 dokumentų sudedamųjų dalių (analizinių) bibliografinių įrašai. 2015 m. sukurta 199 928 bibliografiniai įrašai, tarp jų 178 026 dokumentų sudedamųjų dalių (straipsnių) bibliografinių įrašų (89 proc.). Įrašus į NBDB teikė ir 66 Lietuvos viešosios bibliotekos.

Parengti ir išleisti Valstybinės bibliografijos leidiniai „Bibliografijos žinios. Knygos“, „Bibliografijos žinios. Garso ir vaizdo įrašai, Elektroniniai ištekliai“ ir „Bibliografijos žinios. Serialiniai leidiniai“; biuleteniai „Ekspresinformacija apie naujus spaudinius, išėjusius Lietuvoje 2015“ ir „Numatomos leisti knygos 2015“; leidinys „Lietuvos spaudos statistika, 2014“. Vykdamas Lietuvos knygų, muzikos, serialinių leidinių bei kitų tęsiamųjų išteklių standartinę numeraciją. 2015 m. suteikti 198 ISSN, 5 654 ISBN ir 65 ISMN kodai, užregistruota 113 naujų knygų leidėjų Lietuvoje.

Nacionalinės bibliotekos fondą papildė 38 024 fiz. vnt. dokumentų. Dokumentams įsigyti skirta 55,6 tūkst. eurų. Privalomasis egzempliorius 2015 m. sudarė 67 proc. gautų dokumentų. Įsigyta 978 elektroninių knygų socialinių ir humanitarinių mokslų temomis ir grožinės literatūros, sukurta jų skolinimosi skaityti, tame tarpe per portalą www.ibiblioteka.lt, paslauga autentifikuotiems vartotojams visose LIBIS bibliotekose. Elektroniniams dokumentams įsigyti skirta 48,6 tūkst. eurų.

Vykdydamas dokumentų ilgalaikio išsaugojimo darbus, Dokumentų konservavimo ir restauravimo centras restauravo 38 516 dokumentų sąlyginių lapų, 93 įrišimus, dezinfekavo ir išvalė 1028 leidinius, įrišo 523 periodinių leidinių komplektus, pagamino per 3,1 tūkst. specialių apsauginių aplankų ir dėžučių, per 5,7 tūkst. metrų mikrofilmų negatyvų ir pozityvų.

2 tikslas. Vykdyti parlamentinės bibliotekos funkcijas.

Nacionalinė biblioteka, vykdydama kartu ir parlamentinės bibliotekos funkcijas, teikia informacines ir bibliografines paslaugas Lietuvos Respublikos Seimo vadovybei, Seimo nariams, jų patarėjams, komitetų ir komisijų nariams, kitiems valstybės tarnautojams. Vykdomos teminės, bibliografinės bei faktografinės užklauskos, rengiamos Lietuvos bei užsienio spaudos teminės bibliografinės apžvalgos, renkama medžiaga analitinėms apžvalgoms, pagal užsakymus sudaromi teminiai bibliografiniai sąrašai. Nacionalinė biblioteka plėtoja bendradarbiavimą su valstybės, verslo ir mokslo organizacijomis, intensyvindama ir plėsdama teikiamas informacines ir bibliografines paslaugas, organizuodama bendrus renginius, per sąveikos su valstybės institucijomis didinimą siekdama didinti elektroninių viešųjų paslaugų prieinamumą šalies gyventojams, gerinti informacijos apie valstybės institucijų veiklą sklaidą visuomenėje.

Tikslui įgyvendinti numatytas 1 uždavinys: **Tenkinti Lietuvos Respublikos Seimo narių, Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir kitų valstybės valdžios institucijų informacijos poreikius.**

Svarbiausi pasiekimai, vykdant šį uždavinį:

Sukurta 26,1 tūkst. periodinės spaudos straipsnių bibliografinių įrašų ir parengta 212 spaudos apžvalgų, kuriose išsamiai atspindima Seimo narių, Prezidento, Ministro Pirmininko, ministrų, Lietuvai atstovaujančių Europos Parlamento narių, partijų veikla, Lietuvos politinio, ekonominio, teisinio bei kultūrinio gyvenimo aktualijos. Parengtos Lietuvos miestų ir rajonų, partijų, judėjimų ir žinybų spaudos, Lenkijos spaudos bibliografinės apžvalgos, bibliografinė apžvalga teisės klausimais. Išleisti mokslo darbų *Parlamento studijos* 17, 18, 19 numeriai, kuriuose toliau publikuojami viešosios komunikacijos tyrėjų, istorikų, teisininkų, ekonomistų, politologų, kalbininkų ir kt. straipsniai, nagrinėjantys parlamentarizmo problematiką ir analizuojantys įvairius jo aspektus atitinkamų mokslo sričių tematikos kontekste.

3 tikslas. Užtikrinti prieigą prie žinių ir informacijos, plėsti bibliotekos paslaugas, siekiant įgyvendinti informacinės visuomenės kūrimo idėjas.

Nacionalinė biblioteka organizuoja informacijos paiešką, prieigą prie Lietuvos ir pasaulio informacijos ir žinių išteklių, vykdo vartotojų informacinį aprūpinimą, teikia tradicines (informacines ir bibliotekines) bei interaktyvias paslaugas, tobulina jų kokybę ir operatyvumą. Nacionalinė biblioteka, būdama bibliotekų srities nacionaliniu skaitmeninio kompetencijos centru, yra atsakinga už Virtualios elektroninio paveldo sistemos VEPS bei virtualios kultūros paveldo informacinės sistemos VEPIS, užtikrinančių Lietuvos kultūros paveldo objektų ilgalaikį saugojimą, sklaidą ir integravimą į bendrą skaitmeninę Europos kultūros paveldo erdvę (tame tarpe per Europos skaitmeninę biblioteką *Europeana*), palaikymą ir plėtrą. Ji užtikrina konsoliduotų skaitmeninio paslaugų teikimą ir atminties institucijų skaitmeninio veiklų koordinavimą ir stebėseną per Skaitmeninio stebėsenos sistemą, dalyvauja nenustatytų autorių teisių kūrinių duomenų bazės Lietuvoje kūrime.

Tikslui įgyvendinti numatyti du uždaviniai.

1 uždavinys: **Sudaryti maksimalią prieigą prie Nacionalinės bibliotekos fondo, plėtoti elektronines paslaugas.**

Svarbiausi pasiekimai, vykdant šį uždavinį:

Nacionalinės bibliotekos elektroniniame kataloge per 2015 metus sukurti 41,6 tūkst. naujų įrašų ir metų pabaigoje katalogo įrašų skaičius išaugo iki 1 021 tūkst. 2015 m. pabaigoje Nacionalinės bibliotekos autoritetinių įrašų duomenų bazėje buvo 764 tūkst. įrašų. Šios duomenų bazės kūrime, be Nacionalinės, dalyvavo Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių, Lietuvos technikos ir Kauno apskrities viešoji bibliotekos. 2015 m. duomenų bazę prenumeravo 80 Lietuvos bibliotekų ir AB „Lietuvos geležinkeliai“.

Nacionalinės bibliotekos kataloguose ir duomenų bazėse atlikta 3,6 mln. paieškų, 1,9 mln. seansų ir atsisiųsta 2,8 mln. įrašų. Toliau didėjo bibliotekų, muziejų ir archyvų kultūros paveldo portalo www.e.paveldas.lt turinio vartotojų skaičius, virtualių apsilankymų skaičius šiame portale per metus išaugo 16,8 proc., atsisiųstų įrašų skaičius – 23,6 proc. Lietuvos ir pasaulio duomenų bazėse lankėsi 8 767 tūkst. virtualių vartotojų, atlikta 12,5 tūkst. seansų, atsisiųsta 20,5 tūkst. straipsnių. Paslaugos „Klausk bibliotekininko“ tarnyba užtikrino operatyvų (per 48 valandas) ir išsamų atsakymą į užklausas e. paštu ir per elektroninių viešųjų paslaugų portalą www.ibiblioteka.lt. 2015 m. gauta ir atsakyta 1068 užklausų. Užklausa buvo gaunamos ne tik iš Lietuvos, bet ir iš 17 kitų valstybių.

Bendradarbiaujant su tarptautine organizacija EIFL (angl. *Electronic information for Libraries*) ir Lietuvos mokslinėmis bibliotekomis, viešintos atvirosios prieigos iniciatyvos, Nacionalinėje bibliotekoje organizuoti atvirosios prieigos savaitės renginiai, bibliotekos interneto svetainėje buvo pateikiami atvirosios prieigos ištekliai, vartotojai informuojami apie vieningą informacijos paiešką.

Tobulinant nuotolines paslaugas bei didinant informacijos apie bibliotekos veiklą prieinamumą, modernizuota Nacionalinės bibliotekos interneto svetainė, atnaujinta vartotojo sąsaja, įdiegtas e. leidinių skaitymo funkcionalumas, leidžiantys naršyti mobiliaisiais įrenginiais. Atnaujinta portalo www.ibiblioteka.lt versija, padidintas jo funkcionalumas. Naujos portalo teikiamos galimybės leidėjams, bibliotekoms bei vartotojams pristatytos tiesioginėje transliacijoje internetu iš Nacionalinės bibliotekos studijos. Skaitytojų pažymėjimų užsakymai per portalą per metus išaugo 85 proc., pateikiančių per portalą užklausas vartotojų skaičius išaugo 16,5 proc.

Siekiant užtikrinti platesnę kultūros paslaugų, bibliotekos sukauptų informacijos išteklių sklaidą, rengtos ir Nacionalinės bibliotekos interneto svetainėje publikuotos virtualios teminės parodos (2015 m. jų parengta 23), iš kurių daug visuomenės susidomėjimo sulaukė „Ne, mes nesulėtinsime žingsnio“. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas 1990 metų Vakarų spaudoje“, bendradarbiaujant su Užsienio reikalų ministerija parengta Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 25-mečiui paminėti, jubiliejinės parodos „Vytautas Žalakevičius. Kinas – pavojinga, užkrečiama ir sunkiai išgydoma liga“, „Juozas Budraitis. Kinas buvo mano mokykla“, „Alma Karosaitė: Eilėrašti, o tikras mano vaike...“ ir kitos.

2 uždavinys: Kurti ir plėtoti virtualią elektroninio paveldo sistemą.

Svarbiausi pasiekimai, vykdant šį uždavinį:

Į Kultūros paveldo skaitmeninimo stebėsenos sistemą buvo teikiami Nacionalinės bibliotekos suskaitmenintų tekstinių spausdintų objektų sąrašai (pagal sistemos *Vartotojo vadovo* rekomendacijas), bendradarbiauta su Kultūros ministerija rengiant Kultūros paveldo skaitmeninimo stebėsenos tvarkos aprašą.

Įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/28/ES dėl tam tikro leistino nenustatytų autorių teisių kūrinių naudojimo, Nacionalinė biblioteka, priėmus Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo papildymo įstatymą, prisijungė prie Vidaus rinkos derinimo tarnybos Nenustatytų teisių turėtojų kūrinių (OHIM) duomenų bazės kaip atsakinga nacionalinė įstaiga bei suinteresuota organizacija. 2015 metais viešai prieinamoje duomenų bazėje

užregistruota 11 suinteresuotų organizacijų. Bendras duomenų bazėje registruotų kūrinių skaičius – 24. Vykdyti mokymai, skirti darbui su viešai prieinama Vidaus rinkos derinimo Nenustatytų teisių turėtojų kūrinių duomenų baze teiktos informacinių technologijų specialisto konsultacijos dėl Nacionalinės nenustatytų teisių turėtojų kūrinių kruopščios paieškos registravimo duomenų bazės kūrimo. Pagal atsakingos nacionalinės įstaigos kompetencijas vykdytos šios funkcijos: kruopščios paieškos organizavimas bei vykdymas; kruopščios paieškos rezultatų registravimas OHIM duomenų bazėje; darbas su suinteresuotomis institucijomis – specialistų mokymai; metodinės medžiagos analizė, rengimas ir sklaida; konsultavimas.

Nacionalinėje bibliotekoje suskaitmeninta 157 306 tūkst. puslapių knygų, periodinių leidinių ir rankraštinių dokumentų, atpažinta 5,3 tūkst. puslapių 1823–1940 m. laikotarpio periodikos, 31,1 tūkst. puslapių knygų. Per metus į VEPIS ir portalą www.epaveldas.lt įkelta 18 360 skaitmenintų dokumentų objektų. (iš jų 15 875 tūkst. pateikė Nacionalinė biblioteka). Iš viso portale iki 2015 m. pabaigos patalpinta 315,6 tūkst. objektų (iš jų 231 tūkst. pateikė Nacionalinė biblioteka). Vykdytos projekto „Lietuvių literatūros klasikos kūrinių perkėlimas į elektroninę erdvę“ tęstinės veiklos – per metus nuo projekto uždavimo skaitmeninė „Lietuvių literatūros klasikos kolekcija“ buvo papildyta 206 kūriniais.

Plėtojant skaitmeninto Lietuvos kultūros paveldo integravimą į bendrą skaitmeninę Europos kultūros paveldo erdvę, toliau vykdytas knygų, periodinių leidinių, rankraštinių dokumentų bibliografinių įrašų eksportavimas į portalą www.europeana.eu. Vykdamas nacionalinio skaitmeninio turinio agregatoriaus funkcijas, į šį portalą 2015 m. perduoti 1 432 bibliografiniai įrašai (leidinių pavadinimai) iš visų Lietuvos bibliotekų.

4 tikslas. Užtikrinti Nacionalinės bibliotekos veiklą ir jai būtiną infrastruktūrą

Tikslo įgyvendinimui numatytas 1 uždavinys: **Vykdyti pagrindinio Nacionalinės bibliotekos pastato rekonstrukciją ir aprūpinti Nacionalinės bibliotekos veiklą materialiniais, energetiniais ir žmogiškaisiais ištekliais**

Svarbiausi pasiekimai, vykdamas šį uždavinį:

2015 m. pagrindinio pastato rekonstrukcijai iš Valstybės investicijų programos skirta 4 199,5 tūkst. eurų, iš Europos Sąjungos fondų 320,3 tūkst. eurų. Lėšos panaudotos pilnai. 2015 m. buvo vykdomi patalpų įrengimo ir apdailos darbai, įrengiamos inžinerinės sistemos. Siekiant iki bibliotekos pagrindinio pastato rekonstrukcijos pabaigos atnaujinti bibliotekos veiklos modelį ir optimizuoti žmogiškųjų išteklių struktūrą, vykdyta bibliotekos organizacinės struktūros transformacija. Atnaujinti Nacionalinės bibliotekos veiklos dokumentai (padalinių nuostatai, darbuotojų pareigybių aprašymai).

Siekiant, kad būtų užtikrinama stabili bibliotekos veikla bei tinkamai įgyvendinamos Nacionalinei bibliotekai teisės aktais nustatytos funkcijos, buvo vykdoma nuolatinė visos bibliotekos infrastruktūros stebėseną, siekiama laiku numatyti silpnas grandis ir priimti sprendimus, gerinančius pastatų, techninės bei programinės įrangos funkcionavimą ir užtikrinančius būtiną plėtrą.

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

Programos tikslų įgyvendinimą 2015 metais atspindi programos tikslų ir uždavinių vertinimo kriterijai (rezultato ir produkto) bei jų reikšmės. Toliau pateikiama informacija apie šių vertinimo kriterijų reikšmių pasiekimą 2015 metais.

Vertinimo kriterijaus kodas	Programos tikslų ir uždavinių vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	2015 metų vertinimo kriterijų reikšmės			Nepasiektų arba viršytų vertinimo kriterijų reikšmių priežastys (netinkamas planavimas, per ilgas derinimas, nepakankami administraciniai gebėjimai ir kita).
		Metinis planas	Įvykdyta	Įvykdymo procentas	
1 tikslas. Kaupti, saugoti ir sudaryti visuomenei galimybės pažinti publikuotą ir rankraštinių Lietuvos bei kitų šalių kultūros paveldą.					
R-01-03-01-01	Lietuvos dokumentinio paveldo fondo didėjimas (proc.)	0,8	0,6	67	Vertinimo kriterijaus reikšmė neįvykdyta dėl to, kad 2015 m. leidybos apimtis Lietuvoje (remiantis standartinės numeracijos statistika) sumažėjo apie 3 proc.
1 tikslo 1 uždavinys. Kaupti Lietuvos ir su Lietuva susijusio publikuotą kultūros paveldą, vykdyti jo bibliografinę apskaitą, sudaryti kitų šalies mokslui, švietimui, kultūrai ir ūkiui reikalingų dokumentų fondą.					
P-01-03-01-01-01	Gaunamų dokumentų kiekis (fiz. vnt.)	44 000	38 024	86	Vertinimo kriterijaus reikšmė neįvykdyta dėl to, kad pirкта daugiau brangių užsienio leidinių Muzikos ir Meno skyrių fondams, pildant susidariusias spragas dėl nepakankamo finansavimo ankstesniais metais. Todėl bendras planuotas fizinių vnt. skaičius nepasiektas.
P-01-03-01-01-02	Valstybinės einamosios ir nacionalinės retrospektyviosios bibliografijos įrašų skaičius NBDB (tūkst. vnt.)	240,00	199,83	95	
P-01-03-01-01-03	Bibliografinių įrašų skaičius bibliotekos elektroniniame kataloge (tūkst. vnt.)	50,0	41,6	83	Vertinimo kriterijaus reikšmė neįvykdyta dėl to, kad 2015 m. padalinuose sumažėjo kataloguojančių darbuotojų skaičius
P-01-03-01-01-04	Restauruotų dokumentų skaičius (lapai)	28 000	38 516	138	Vertinimo kriterijaus reikšmė viršyta, nes atsirado neplanuota galimybė grąžinti prie restauravimo procesų du anksčiau į kitą programą paskirtus specialistus
2 tikslas. Vykdyti parlamentinės bibliotekos funkcijas.					
R-01-03-02-01	Informacinio aprūpinimo užtikrinimas, procentais nuo gautų užklausų (procentai)	100,0	100,0	100	
2 tikslo 1 uždavinys. Tenkinti Lietuvos Respublikos Seimo narių, Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir kitų valstybės valdžios institucijų informacinius poreikius.					
P-01-03-02-01-01	Parėngtų spaudos apžvalgų skaičius (vienetai)	200	212	106	
P-01-03-02-01-02	Įvykdytų bibliografinių užklausų skaičius (vienetai)	190	220	116	Vertinimo kriterijaus reikšmė viršyta dėl to, kad padidėjo užklausų skaičius, išplėtus aptarnaujamų valstybės valdžios institucijų ratą – prisidėjo Generalinės prokuratūros (Sausio 13-osios byla) ir Konstitucinio teismo pateiktos užklausos
3 tikslas. Užtikrinti prieigą prie žinių ir informacijos, plėsti bibliotekos paslaugas siekiant įgyvendinti informacinės visuomenės kūrimo idėjas.					
R-01 01-03-01	Virtualių apsilankymų skaičiaus augimas (procentai)	7,0	-5,0	0	Vertinimo kriterijaus reikšmė formaliai neįvykdyta, nes padidėjus portalo www.ibiblioteka.lt funkcionalumui (2015 m.

					jame apjungti kelių katalogų duomenys per vieną prieigą), vartotojams tapo patogiau naudotis juo, nei jungtis prie katalogų per bibliotekos interneto svetainę. Tokiu būdu, nors virtualių apsilankymų skaičius augo, jo augimo pokyčio 2014/2015 nebuvo galima objektyviai palyginti, nes pasikeitė prieigos sąlygos .
R-01-03-03-02	Paslaugų vartotojų pasitenkinimo indeksas (procentai)	60,0	76,9	128	Vertinimo kriterijaus reikšmė viršyta dėl to, kad planuojant buvo remtasi anksčiau nepakankamai profesionaliai bibliotekininkų atliktomis vartotojų apklausomis. Atsiradus bibliotekoje profesionaliems tyrėjams, naudotos tobulesnės metodikos davė tikslesnius rezultatus.
3 tikslo 1 uždavinys. Sudaryti maksimalią prieigą prie Nacionalinės bibliotekos fondo, plėtoti elektronines paslaugas.					
P-01-03-03-01-01	Virtualių apsilankymų skaičius (tūkst. vnt.)	400,0	534,0	134	Vertinimo kriterijaus reikšmė viršyta dėl to, kad planuojant nebuvo tinkamai įvertinta prieigos prie bibliotekos e.įsteklių gerinimo poveikis.
P-01-03-03-01-02	Apsilankymų skaičius (tūkst. vnt.)	130,0	982,1	76	Vertinimo kriterijaus reikšmė neįvykdyta dėl blogų vartotojų aptarnavimo sąlygų rekonstrukcijos metu, bendros fizinių apsilankymų skaičiaus mažėjimo tendencija
P-01-03-03-01-03	Dokumentų išduotis (tūkst. vnt.)	1200,0	845,0	70	Vertinimo kriterijaus reikšmė neįvykdyta dėl blogų vartotojų aptarnavimo sąlygų rekonstrukcijos metu, proporcingai lankytojų skaičiaus mažėjimui
P-01-03-03-01-04	Įvykdytų vartotojų bibliografinių užklausų skaičius (vienetai)	37 000	27 461	74,2	Vertinimo kriterijaus reikšmė neįvykdyta dėl blogų vartotojų aptarnavimo sąlygų rekonstrukcijos metu, proporcingai lankytojų skaičiaus mažėjimui
P-01-03-03-01-05	Informacinio raštingumo ugdymo mokymų dalyvių skaičius (vienetai)	30	32	107	
3 tikslo 2 uždavinys. Kurti ir plėtoti virtualią elektroninio paveldo sistemą.					
P-01-03-03-02-01	Skaitmenintų ir saugyklose saugomų kultūros paveldo objektų skaičius, psl. (tūkst. vnt.)	180,0	157,3	87	Vertinimo kriterijaus reikšmė neįvykdyta padažnėjus skaitmeninimo technikos remontams dėl nusidėvėjimo
P-01-03-03-02-02	Į portalą www.e.paveldas.lt pateiktų objektų skaičius (tūkst. vnt.)	25,0	22,6	91	
4 tikslas. Užtikrinti Nacionalinės bibliotekos veiklą ir jai būtiną infrastruktūrą.					
R-01-03-04-01	Rekonstrukcijos projekto įgyvendinimo apimtis procentais nuo sąmatinės vertės (procentai)	72,6	71,5	98	
4 tikslo 1 uždavinys. Vykdyti pagrindinio Nacionalinės bibliotekos pastato rekonstrukciją ir aprūpinti Nacionalinės bibliotekos veiklą materialiniais, energetiniais ir žmogiškaisiais ištekliais.					
P-01-03-04-01-01	Statybos-montavimo darbų atlikimo apimtis (procentai)	22,5	22,5	100	

PROGRAMOS ASIGNAVIMŲ PANAUDOJIMAS

Lentelėje pateikiama informacija apie programai įgyvendinti ataskaitiniais metais patvirtintus ir panaudotus asignavimus (nurodyti per biudžetinius metus patikslinti asignavimai).

Asignavimai	Patvirtinti (patikslinti) asignavimai, tūkst. eurų	Panaudoti asignavimai, tūkst. eurų	Asignavimų panaudojimo procentas
Iš viso asignavimų programai (1+2)	8 735,3	8 735,3	100
Iš jų pagal finansavimo šaltinius:			
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas			
Iš jo:	8 611,5	8 611,5	100
1.1. bendrojo finansavimo lėšos			
1.2. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos			
1.3 tikslinės paskirties lėšos ir pajamų įmokos	123,8	123,8	100
2. Kiti šaltiniai (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos)			

STRATEGINIS TIKSLAS 02. Sudaryti sąlygas informacinių paslaugų plėtrai LIBIS bibliotekose bei ugdyti bibliotekų darbuotojų kompetencijas.

Strateginis tikslas 2015 m. buvo įgyvendinamas palaikant ir plečiant LIBIS bibliotekų integralios informacijos sistemos infrastruktūrą bei LIBIS bibliotekų tinklą, skatinant ir organizuojant LIBIS bibliotekų veiklos rezultatų sklaidą, jų integraciją į nacionalinius ir tarptautinius bibliotekininkystės procesus, organizuojant ir vykdant bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimo priemones. LIBIS bibliotekų darbuotojų kompetencijų ugdymo poreikių tyrimas, kompetencijų ugdymo organizavimas ir koordinavimas, daugiausiai vykdytas per strateginius Nacionalinės bibliotekos projektus.

Strateginio tikslo pasiekimas ir nauda visuomenei vertinami pagal šį efekto vertinimo kriterijų:

Vertinimo kriterijaus kodas	Efekto vertinimo kriterijaus pavadinimas	2015 metų efekto vertinimo kriterijaus reikšmė		Įvykdymo procentas
		Planuota	Įvykdyta	
E-02-01	LIBIS bibliotekų darbuotojų, tobulinančių kvalifikaciją mokymuose, pasitenkinimo lygis (procentai)	75	89	119 Nebuvo galimybės atlikti dalies mažesnės apimties mokymų, kuriuos vykdė atskiri bibliotekos padaliniai, dalyvių apklausų, todėl skaičiuojant pasitenkinimo lygio vidurkį labiausiai įtakoją aukštos kokybės ir didelės apimties projekto „Bibliotekos pažangai 2“ mokymai.

Nacionalinė biblioteka organizavo ir įvykdė 37 kvalifikacijos tobulinimo priemones įvairiose bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų didinimo srityse. Mokymų dalyvių vertinimų vidurkis rodo, kad kompetencijų ugdymo organizavimas atitinka LIBIS bibliotekų darbuotojų kompetencijų ugdymo poreikius, nors tarp atskirų mokymų vertinimų yra nemažas išsibarstymas.

Strateginio tikslo įgyvendinimui skirta programa „Infrastruktūros kūrimas, plėtra ir kompetencijų ugdymas LIBIS bibliotekose“, kuri toliau aprašoma detaliau.

PROGRAMOS „INFRASTRUKTŪROS KŪRIMAS, PLĖTRA IR KOMPETENCIJŲ UGDYMAS LIBIS BIBLIOTEKOSE“ TIKSLAI

1 tikslas. Plėtoti Lietuvos bibliotekininkystės teoriją ir praktiką.

Nacionalinė biblioteka plėtoja mokslo tiriamąją ir metodinę veiklą bibliotekų veiklos pokyčių stebėjimo ir analizės, Lietuvos bei užsienio šalių bibliotekų teorijos ir praktikos studijavimo ir sklaidos, bibliotekininkystės, bibliografijos ir knygotyros mokslų tiriamosios veiklos, kultūrinės plėtros projektų, naujų kultūros tyrimų žinių sklaidos, bibliotekų veiklos standartizavimo, norminių dokumentų rengimo, bibliotekų ir kitų atminties institucijų sąveikos, nacionalinio kultūros paveldo sklaidos, vykdo bibliotekų veiklos rezultatų sklaidą ir atstovavimą per viešus renginius, komunikacijos kampanijas ir leidybinę veiklą. Nacionalinė biblioteka dalyvauja nacionalinių, regioninių ir tarptautinių profesinių tarybų, susivienijimų ir organizacijų veikloje.

Nacionalinė biblioteka siekia bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimo sistemos modelio gerinimo, bendradarbiaudama su apskričių viešosiomis bibliotekomis, organizuodama savo ir apskričių bibliotekų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo veiklą.

Tikslo įgyvendinimui numatyti 2 uždaviniai

1 uždavinys: **Spartinti integraciją į tarptautinius bibliotekininkystės procesus.**

Svarbiausi pasiekimai, vykdant šį uždavinį:

Pagrindiniai įvykdyti tyrimai bibliotekų vadybos srityje: „Viešosios bibliotekos ir jų personalo politika: atrankos, adaptavimo ir kompetencijų ugdymo problemos“, „Rajonų savivaldybių viešųjų bibliotekų kraštotyros darbo būklė ir perspektyvos: I etapas Kraštotyros išteklių rajonų savivaldybių viešosiose bibliotekose ir II etapas Kraštotyros informacija ir sklaida“, „A autorių teisių informacinis raštingumas Lietuvos bibliotekose, muziejuose ir archyvuose“.

Pagrindiniai įvykdyti tyrimai Vaikų literatūros skaitybos ir leidybos srityje: populiariausių I–V klasių vaikų knygų „Penketuko“ anketų tyrimas ir apibendrinimas; populiariausių VI–XII klasių knygų penketuko rinkimas: anketų surinkimas, analizė ir apibendrinimas; anketų, skirtų VII–XII klasės moksleivių skaitymo tyrimui, analizė.

Vykdant metodinį ir Lietuvos bibliotekų veiklos standartizavimo darbą daugiausia dėmesio skirta Lietuvos bibliotekų statistikos kaupimui, apdorojimui ir sklaidai, paruošiamiesiems standarto *ISO 2789:2013(E)*) *Informacija ir dokumentavimas. Tarptautinė bibliotekų statistika* įgyvendinimo Lietuvos bibliotekose darbams, naujo standarto *ISO 2789 Information and documentation-International library statistics* leidimo pasikeitimų aiškinimams, bibliotekų veiklos rodiklių, bibliotekų poveikio vertinimo metodų ir procedūrų sklaidai.

Tiriamąją ir metodinę veiklą papildė tyrimai rinkodaros srityje. Nacionalinės bibliotekos Komunikacijos ir rinkodaros departamentas 2015 m. organizavo ir atliko keturis tyrimus: „prarastų“ Nacionalinės bibliotekos vartotojų tyrimas, kurio tikslas ištirti priežastis, kodėl bibliotekos skaitytojų duomenų bazėje registruoti vartotojai nebesilanko Nacionalinėje bibliotekoje, kokie veiksniai juos paskatintų apsilankyti ir nustatyti, kokie pomėgiai ir laisvalaikio formos juos labiausiai domina; „esamų“ Nacionalinės bibliotekos vartotojų tyrimas (per fokusuotas grupines

diskusijas ir elektroninę lankytojų apklausą), kurio tikslas išsiaiškinti kokios yra Nacionalinės bibliotekos lankytojų patirtys, pasiūlymai ir lūkesčiai bibliotekos veiklų tobulinimui; viešųjų bibliotekų darbuotojų tyrimas, kurio tikslas sužinoti, kaip viešųjų bibliotekų darbuotojai vertina Nacionalinės bibliotekos teikiamą metodinę pagalbą, sukuriamus produktus, įgyvendinamus projektus ir Nacionalinės bibliotekos vidinės komunikacijos tyrimas. Šių tyrimų rezultatai naudojami vidinės bibliotekos komunikacijos gerinimui bei bibliotekos vartotojų aptarnavimo modelio atnaujinimui. Jie ypač aktualūs 2016 metais atveriant lankytojams rekonstruotą pagrindinį bibliotekos pastatą.

Tęsta narystė šiose tarptautinėse organizacijose:

- Tarptautinė bibliotekų asociacijų ir institucijų federacija IFLA. Nacionalinė biblioteka yra šios organizacijos Nacionalinių bibliotekų ir Bibliografijos sekcijų narė, UNIMARC komiteto veiklos dalyvė. 2015–2019 metų kadencijai į IFLA Vadybos ir rinkodaros nuolatinį komitetą išrinktas Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos generalinis direktorius prof. Renaldas Gudauskas, o į IFLA Komplektavimo ir kolekcijų plėtros nuolatinį komitetą išrinkta Nacionalinės bibliotekos Informacijos išteklių formavimo ir vystymo centro direktorė Jolita Steponaitienė.
- Nacionalinių bibliotekų direktorių konferencija CDNL.
- Europos mokslinių bibliotekų asociacija LIBER. Nacionalinė biblioteka dalyvauja Paveldo kolekcijų ir apsaugos komiteto bei Rankraštininkų grupės veikloje.
- Europos nacionalinių bibliotekų direktorių konferencija CENL.
- Europos biblioteka TEL ir Europos skaitmeninė biblioteka *Europeana*.
- Baltijos regiono valstybių bibliotekų asociacija „Bibliotheca Baltica“.
- UNESCO Tarpvyriausybės programos „Informacija visiems“ (*Information for All programme, IFAP*) taryboje Lietuvą atstovauja Nacionalinės bibliotekos generalinis direktorius prof. dr. Renaldas Gudauskas. Atstovo dalyvavimą IFAP programos renginiuose koordinuoja LR užsienio reikalų ministerija ir Nuolatinė atstovybė prie UNESCO.
- Tarptautinės ISSN, ISBN ir ISMN agentūros.
- Tarptautinė vaikų ir jaunimo literatūros asociacija IBBY.
- Tarptautinė teisės bibliotekų asociacija IALL.
- Tarptautinė skaitymo tyrimų asociacijoje IRA.
- Tarptautinė muzikinių bibliotekų asociacija IAML.

Duomenys apie Lietuvoje leidžiamus dokumentus pateikti į šias tarptautines duomenų bazes: UNESCO leidiniui *Index translationum* – bibliografinė informacija apie vertimus į lietuvių kalbą; RILM duomenų bazei – lietuviškos muzikologinės literatūros referatai; JAV Kongreso bibliotekos kooperuoto katalogavimo programai SACO – lietuviškos dalykinės rubrikos.

Bendradarbiauta su lietuvių išeivijos kultūros centrais ir kitomis organizacijomis lituanistinių leidinių komplektavimo ir bibliografijos rengimo klausimais, dalyvauta tarptautinėse dokumentų mainų programose. Aktyviai dalyvauta nevyriausybės organizacijos *BaltHerNet* (Baltijos šalių paveldo tinklas) veikloje.

Bendradarbiavimo su nacionalinių bibliotekų srityje aktyviausi ryšiai buvo tarp tradicinių LiLaEst'o partnerių – 2014 m pasirašius Susitarimo memorandumą dėl profesinio bendradarbiavimo tarp Estijos, Latvijos ir Lietuvos nacionalinių bibliotekų, vyko susitikimai ekspertų ir specialistų lygmenyje bei dalintasi patirtimi bibliotekų paslaugų plėtros srityse. Pradėta plati diskusija, siekiant bendro tikslo aprūpinti valstybės, mokslo ir verslo specialistus bei visuomenę sprendimų priėmimui reikalinga informacine analitika.

2 uždavinys: Skleisti LIBIS bibliotekų veiklos rezultatus ir stiprinti LIBIS bibliotekų darbuotojų kompetencijas.

Svarbiausi pasiekimai, vykdant šį uždavinį:

Sistemiškai studijuota užsienio šalių bibliotekininkystės teorija, analizuota bei skleista Lietuvos bibliotekų patirtis. Iš viso per metus Nacionalinės bibliotekos darbuotojai šioje srityje parengė ir publikavo 70 straipsnių, pristatė 54 pranešimus, Nacionalinė biblioteka išleido ir išplatino 19 pavadinimų leidinius. Vykdyta Lietuvos bibliotekų statistikos sklaida profesinėje spaudoje ir leidiniuose rengiamuose pagal Oficialiosios statistikos darbų programą.

Aktyvi informacijos apie įvairias bibliotekų veiklos sritis ir jų rezultatus buvo vykdoma per Nacionalinės bibliotekos renginius. 2015 metais biblioteka organizavo per 140 renginių (konferencijų, seminarų, diskusijų, interaktyvių interneto transliacijų ir kt.). Ypač paminėtina nuo 2013 metų tęstine tapusi tarptautinė konferencija „Bibliotekos socialiniams pokyčiams“, kiekvienais metais skiriama aktualiai bibliotekoms ir visuomenei temai. 2015 metais konferencija „Vaikų ir jaunimo skaitymas kaip iššūkis XXI amžiuje: bibliotekos socialiniams pokyčiams 2015“, organizuota kartu su Švedijos institutu ir Švedijos Karalystės ambasada.

LIBIS bibliotekų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo priemonėse, vykdytose per Nacionalinės bibliotekos projektus ir atskirų jos padalinių, dalyvavo 1 173 LIBIS bibliotekų darbuotojai. Nacionalinė biblioteka, viena ar su partneriais, vykdė LIBIS bibliotekų darbuotojų mokymus per šiuos projektus: „Bibliotekos pažangai 2“, „Bibliotekų specialistų mokymai“, „Papasakok apie save. Mokymus LIBIS bibliotekų darbuotojams taip pat vykdė Nacionalinės bibliotekos Vaikų literatūros centras, Muzikos skyrius, Informacijos centras, Retų knygų ir rankraščių skyrius, LIBIS centras.

Vykdyta ir viešinta 15 tiesioginių interneto transliacijų iš Nacionalinės bibliotekos studijos, kurias žiūrėjo per 45 tūkstančius Lietuvos viešųjų bibliotekų darbuotojų ir skaitytojų. Populiariausios buvo transliacijos pristatančios naujas bibliotekų paslaugas ir iniciatyvas.

2 tikslas. Atnaujinti LIBIS infrastruktūrą ir tobulinti programinę įrangą, siekiant ją pritaikyti naujiems uždaviniams spręsti.

Siekdama tęstinio centralizuoto veiklų jungimo ir koordinavimo, Nacionalinė biblioteka tęsia įsipareigojimus dėl centralizuoto informacinių sistemų palaikymo ir priežiūros. Nacionalinė biblioteka palaiko ir atnaujina LIBIS infrastruktūrą, apimančią techninę, sisteminę ir duomenų bazių valdymo sistemos įrangą. Perkeliama LIBIS sistemos funkcionalumą į debesiją, siekiama įgyvendinti elektroninių katalogų atitikimą ateities technologijoms, prisilaikant Semantinio interneto gairių, perkelti teikiamas elektronines paslaugas į aukštesnį lygį, turėti galimybę keistis elektroniniais dokumentais su LR institucijomis, užtikrinti elektroninės informacijos ir kibernetinėje erdvėje teikiamų paslaugų konfidencialumą, vientisumą ir prieinamumą, elektroninių ryšių tinklą, informacinės sistemos apsaugą nuo incidentų ir kibernetinių atakų, asmens duomenų ir privatumo apsaugą.

Tikslo įgyvendinimui numatyti du uždaviniai.

1 uždavinys: Plėtoti LIBIS suvestinį katalogą ir integruoti jį į Europos biblioteką.

Svarbiausi pasiekimai, vykdant šį uždavinį:

Lietuvos bibliotekų suvestinis katalogas per metus papildytas 206,9 tūkst. bibliografinių įrašų, gautų iš 77 Lietuvos bibliotekų (73,1 tūkst. pateikė Nacionalinė biblioteka). Iki 2015 m. pabaigos šiame kataloge patalpinta 1,68 mln. pavadinimų dokumentų 5,23 mln. bibliografinių įrašų.

Pagal Nacionalinės bibliotekos narystės Europos bibliotekoje programą vykdyta sutartis dėl Suvestinio katalogo ir kitų Nacionalinės bibliotekos katalogų įrašų pateikimo Europos bibliotekos portale. 2015 m. į Europos biblioteką integruota 135,4 tūkst. bibliografinių įrašų.

Vykdyta ir kontroliuota LIBIS suvestinio katalogo e. paslauga – dokumentų skaitmeninių kopijų užsakymas, nustatant dokumentų autorių teises, atliekant užsakytų dokumentų kopijavimą ir apmokėjimą už paslaugą.

2 uždavinys: Vystyti ir palaikyti LIBIS bibliotekų infrastruktūrą.

Svarbiausi pasiekimai, vykdant šį uždavinį:

Atnaujinta 120 kompiuterinių darbo vietų Nacionalinėje bibliotekoje. Atlikta viešųjų bibliotekų darbo su LIBIS programine įranga analizė ir šių bibliotekų su planuojama diegti programine įranga įvertinimas. Sukurtos ir įdiegtos 4 naujos LIBIS programinės įrangos versijos. Atliktas informacinių sistemų pažeidžiamumo auditas, gauta ir išanalizuota Informacinių sistemų pažeidžiamumo ataskaita, vykdytos priemonės pašalinti pažeidžiamumo grėsmėms.

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

Programos tikslų įgyvendinimą 2015 metais atspindi programos tikslų ir uždavinių vertinimo kriterijai (rezultato ir produkto) bei jų reikšmės. Toliau pateikiama informacija apie šių vertinimo kriterijų reikšmių pasiekimą 2015 metais.

Vertinimo kriterijaus kodas	Programos tikslų ir uždavinių vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	2015 metų vertinimo kriterijų reikšmės			Nepasiektų arba viršytų vertinimo kriterijų reikšmių priežastys (netinkamas planavimas, per ilgas derinimas, nepakankami administraciniai gebėjimai ir kita).
		Metinis planas	Įvykdyta	Įvykdymo procentas	
1 tikslas. Plėtoti Lietuvos bibliotekininkystės teoriją ir praktiką.					
R-02-02-01-01	Bibliotekininkystės, bibliografijos ir knygotyros mokslų tiriamųjų darbų rezultatų pateikimas, dalis nuo visų mokslo tiriamųjų darbų rezultatų (procentai)	60,0	62,0	103	
1 tikslo 1 uždavinys. Spartinti integraciją į tarptautinius bibliotekininkystės procesus.					
P-02-02-01-01-01	Paskelbtų straipsnių skaičius (vienetai)	60	70	116	Vertinimo kriterijaus reikšmė viršyta dėl aktyvesnės veiklos rezultatų sklaidos, vykdytos bibliotekos padalinių.
P-02-02-01-01-02	Parengtų ir visuomenei pristatytų pranešimų skaičius (vienetai)	60	54	90	
P-02-02-01-01-03	Atliktų tyrimų skaičius (vienetai)	11	13	118	Vertinimo kriterijaus reikšmė viršyta dėl atliktų neplanuotų rinkodarinių tyrimų
P-02-02-01-01-04	Parengtų metodinių priemonių skaičius (vienetai)	8	7	88	Vertinimo kriterijaus reikšmė neįvykdyta dėl vienos 2015 m.

					planuotos metodinės priemonės rengimo perkėlimo į 2016 metus, perskirsčius darbus metų eigoje.
1 tikslo 2 uždavinys. Skleisti LIBIS bibliotekų veiklos rezultatus ir stiprinti LIBIS bibliotekų darbuotojų kompetencijas.					
P-02-02-01-02-01	LIBIS bibliotekų darbuotojų – mokymų dalyvių skaičius (asmenys)	1000	1173	117	Vertinimo kriterijaus reikšmė viršyta, atsiradus galimybei organizuoti daugiau nei planuota mokymų ir išplėsti dalyvių skaičių, atsiliepiant į LIBIS bibliotekų darbuotojų poreikius
P-02-02-01-02-02	Organizuotų seminarų, mokymų ir kvalifikacijos tobulinimo priemonių skaičius (vienetai)	35	37	106	
2 tikslas. Atnaujinti LIBIS infrastruktūrą ir tobulinti programinę įrangą siekiant ją pritaikyti naujiems uždaviniams spręsti.					
R-02-02-02-01	Skaitytojų užsakymų internetu augimas (procentai)	9,0	10	111	Vertinimo kriterijaus reikšmė viršyta dėl portalo www.ibiblioteka.lt funkcionalumo padidinimo ir informacijos apie naujas portalo galimybes sklaidos
2 tikslo 1 uždavinys. Plėtoti LIBIS suvestinį katalogą ir integruoti jį į Europos biblioteką.					
P-02-02-02-01-01	Bibliografinių įrašų, pateikiamų į suvestinį katalogą, skaičius (tūkst. vnt.)	90,0	73,1	81	Vertinimo kriterijaus reikšmė neįvykdyta dėl to, kad mažėjo LIBIS bibliotekų, teikiančių įrašus į suvestinį katalogą (toliau – SK), skaičius ir joms skiriamos lėšos komplektavimui, likvidavus Žemės ūkio biblioteką, iš SK išimti jos įrašai, taip pat po patikrinimo buvo pašalinti dubletiniai įrašai.
P-02-02-02-01-02	Bibliografinių įrašų, integruotų į Europos biblioteką, skaičius (tūkst. vnt.)	90,0	73,1	81	Vertinimo kriterijaus reikšmė formaliai neįvykdyta dėl Europos bibliotekos patikslintos metodikos: skaičiuojami tik 2015 m. pateikti į SK ir į Europos biblioteką integruoti įrašai
2 tikslo 2 uždavinys. Vystyti ir palaikyti LIBIS bibliotekų infrastruktūrą.					
P-02-02-02-02-01	Naujų programinės įrangos versijų sukūrimas ir įdiegimas (vienetai)	4	4	100	

PROGRAMOS ASIGNAVIMŲ PANAUDOJIMAS

Lentelėje pateikiama informacija apie programai įgyvendinti ataskaitiniais metais patvirtintus ir panaudotus asignavimus (nurodyti per biudžetinius metus patikslinti asignavimai).

Asignavimai	Patvirtinti (patikslinti) asignavimai, tūkst. eurų	Panaudoti asignavimai, tūkst. eurų	Asignavimų panaudojimo procentas
Iš viso asignavimų programai (1+2)	547,8	542,5	99
Iš jų pagal finansavimo šaltinius:			
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas			
Iš jo:	504,2	504,2	100
1.1. bendrojo finansavimo lėšos			
1.2. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos			
1.3. tikslinės paskirties lėšos ir pajamų įmokos	43,6	38,3	88
			Iš viso nepanaudota 5,3 tūkst. eurų, iš jų liko

			nepanaudotos lėšos leidybinei veiklai 0,9 tūkst. eurų ir komandiruotėms 4,4 tūkst.eurų. Lėšos leidybinei veiklai nepanaudotos dėl mažesnių 2 leidinių gamybos paslaugų kainų įvykdžius gruodžio mėn. viešuosius pirkimus. Lėšos komandiruotėms nepanaudotos dėl neįvykusių planuotų komandiruočių. Šioje programoje kreditorinio įsiskolinimo nėra, todėl lėšos nebuvo panaudotos kitoms paslaugoms ar prekėms apmokėti. Nepanaudotos lėšos perkeltos į 2016 metus.
2. Kiti šaltiniai (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos)			

III. PLANUOJAMI ARTIMIAUSIO LAIKOTARPIO VEIKLOS PRIORITETAI

2016 m. veiklos prioritetai:

VP 01. Prieigos prie informacijos išteklių ir kultūros paveldo gerinimas visiems informacijos vartotojams per infrastruktūros gerinimą ir paslaugų plėtrą

Siekiant gerinti nacionalinės bibliotekos informacijos išteklių prieigą, numatome glaudžiau sieti vartotojų aptarnavimo modelio atnaujinimą su paslaugų funkcionalumo tobulinimu ir jų infrastruktūros gerinimu.

Svarbiausi 2016 metų darbai paslaugų infrastruktūrai gerinti – pilnai integruoti e. knygų skolinimo paslaugą į LIBIS sistemą, sukurti elektroninio turinio kūrimo galimybes interaktyvių elektroninių viešųjų paslaugų portale www.ibiblioteka.lt, labiau pritaikyti virtualią elektroninio paveldo informacinę sistemą VEPIS personalizuotiems vartotojų poreikiams per naujų e. paslaugų diegimą, parengti LIBIS modernizavimo specifikaciją, numatant debesijos infrastruktūros, paremtos vieno langelio principu, sukūrimą. Visas teikiamas paslaugas sieksime integruoti į vieną LIBIS skaitytojo pažymėjimą.

Modernizuosime lankytojų aptarnavimo sistemą, išnaudodami rekonstruoto Nacionalinės bibliotekos pastato infrastruktūros pokyčius. Atnaujinę vartotojų aptarnavimo modelį, akcentuosime kūrybiškumo skatinimą, vartotojų įtraukimą į bibliotekų veiklą per bendrus projektus ir socialinę mediją. Skatinsime įgyti ir naudoti kultūrinę patirtį, sukurdami bibliotekoje tikslines erdves kuriantiems ir besimokantiems, bendraujantiems, tiriantiems ir bendradarbiaujantiems, suteikdami sąlygas jaunimo ir kitų visuomenės grupių kultūrinei saviraiškai, kokybiškam, kultūrine patirtimi praturtinančiam laisvalaikiui.

VP 02. Valstybės, verslo ir mokslo institucijų aprūpinimo specializuota informacija tobulinimas

Siekiant didinti Nacionalinės bibliotekos vaidmenį aprūpinant valstybės, mokslo ir verslo institucijų specialistus sprendimų priėmimui reikalinga informacija, reikalinga toliau kurti informacijos, skirtos specialistams, profesinėms bendruomenėms ir verslo organizacijoms, infrastruktūrą ir

veikimo platformą, perimant taip pat ir tarptautinę parlamentinių bibliotekų ir kitų su informacija dirbančių institucijų patirtį. Tam tikslui numatyti svarbiausi 2016 metų darbai – sukurti Verslo ir intelektinės nuosavybės centro Nacionalinėje bibliotekoje struktūrą ir modelį, bei atnaujinti valstybės įstaigų aptarnavimo modelį, plečiant aptarnaujamų valstybės institucijų skaičių.

Toliau sieksime strateginės partnerystės su suinteresuotomis Lietuvos mokslo bei valstybės institucijomis didžiųjų duomenų apdorojimo modeliams bei įrankiams kurti, atstovauti šioje srityje Lietuvos bibliotekų tinklą. Nacionalinės bibliotekos, mokslo, politikos ir verslo organizacijų sąveiką didinsime per dvišalius susitarimus, bendrus renginius ir kitas iniciatyvas. Siekiant tikslo sukurti ir teikti išplėstines informacijos analitikos ir tyrimų paslaugas, ypač didelį dėmesį numatome skirti bendradarbiavimui su aukštojo mokslo institucijomis. Ateityje planuojame kurti bazę žinių paieškai didžiuosiuose duomenyse, naudojant statistinius modelius ir sudėtingų sistemų mokslą, veiklos modelį ekspertams Nacionalinėje bibliotekoje dirbti su semantinėmis duomenų integravimo ir praturtinimo technologijomis, kaupti nuasmenintų didžiųjų duomenų archyvą, plėtoti Nacionalinės bibliotekos Didžiųjų duomenų mokslinės analizės centro viziją.

Generalinis direktorius

Renaldas Gudauskas